УДК 342.26:342.7(477)
DOI https://doi.org/10.32844/2618-1258.2026.1.3

ДОБРЯНСЬКА Н.В., ГОРЄЛОВА В.Ю.

ЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ

ETHICAL-LEGAL FOUNDATIONS OF PUBLIC SERVICE DELIVERY WITHIN THE CONTEXT OF TERRITORIAL AUTONOMY

У статті досліджено етико-правові засади надання публічних послуг як складову конституційно-правової моделі територіальної автономії України. Проаналізовано принципи належного урядування (верховенство права, прозорість, підзвітність, ефективність та недискримінацію) як основу діяльності органів влади автономних утворень. Реалізація права на самовизначення через механізми автономії має поєднуватися з обов'язком публічних інституцій забезпечувати якість обслуговування та дотримання етичних стандартів. Відзначено, що у світових моделях автономії стабільно актуальними залишаються проблеми корупції, дискримінації, непрозорості процедур, конфлікту інтересів та порушень професійної етики. Основними чинниками їх поширення є недосконаліть правового регулювання, слабкість контролю та відповідальності, низький рівень правової й етичної культури, кадровий дефіцит та політичний тиск. Подолання цих викликів потребує комплексного підходу, що включає правові, інституційні, технологічні та освітні заходи. Розкрито зміст ключових елементів етико-правових засад: конституційні гарантії, інституційні механізми забезпечення етики, процедурні гарантії для громадян, етичні кодекси, стандарти поведінки, механізми юридичної відповідальності та соціально-економічне забезпечення службовців. Зарубіжний досвід (Аландські острови, Південний Тіроль, Каталонія, Frontier Nagaland) демонструє ефективність двомовного обслуговування, пропорційного представництва меншин, інституту омбудсмана, фіскальної дисципліни та інклюзивності рішень. Наголошено на необхідності імплементації європейських стандартів належного урядування, закріплених у Хартії основних прав ЄС, та удосконалення національного законодавства про запобігання корупції, державну службу й адміністративні послуги з урахуванням специфіки автономного статусу. Зроблено висновок, що закріплення етико-правових засад на конституційному рівні та їх деталізація у спеціальному законодавстві забезпечить якість, доступність і доброчесність публічних послуг в умовах територіальної автономії.

Ключові слова: *територіальна автономія, етика публічної служби, етико-правові засади, конституційна модель, право на самовизначення.*

The article examines the ethical and legal foundations of public service provision as a constituent element of the constitutional-legal model of Ukraine's territorial autonomy. It analyses the principles of good governance – specifically the rule of law, transparency, accountability, efficiency, and non-discrimination – as foundational to the operation of autonomous entities' public authorities. The implementation of the right to self-

© ДОБРЯНСЬКА Н.В. – кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових і гуманітарних наук, (Навчально-науковий гуманітарний інститут Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського) https://orcid.org/0000-0002-6319-0409

© ГОРЄЛОВА В.Ю. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук, (Навчально-науковий гуманітарний інститут Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського) https://orcid.org/0000-0001-6536-2422

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

determination through mechanisms of autonomy must be combined with the obligation of public institutions to ensure the quality-of-service provision and adherence to ethical standards. It is noted that, within global models of autonomy, issues of corruption, discrimination, lack of procedural transparency, conflicts of interest, and breaches of professional ethics remain consistently relevant. The principal factors contributing to their prevalence are the imperfection of legal regulation, the weakness of oversight and accountability, a low level of legal and ethical culture, staff shortages, and political pressure. Overcoming these challenges requires a comprehensive approach that includes legal, institutional, technological, and educational measures. The content of the key elements of the ethical-legal foundations is elucidated, namely: constitutional guarantees, institutional mechanisms for ensuring ethics, procedural safeguards for citizens, codes of ethics, standards of conduct, mechanisms of legal liability, and the socio-economic welfare of public servants. International experience (the Åland Islands, South Tyrol, Catalonia, Frontier Nagaland) demonstrates the efficacy of bilingual service delivery, proportional representation of minorities, the institution of the ombudsman, fiscal discipline, and inclusiveness in decision-making. Emphasis is placed on the necessity of implementing European standards of good governance, as enshrined in the EU Charter of Fundamental Rights, and on refining national legislation regarding anti-corruption, the civil service, and administrative services, while taking into account the specificities of autonomous status. It is concluded that the entrenchment of ethical-legal foundations at the constitutional level, and their detailed articulation in specialised legislation, will ensure the quality, accessibility, and integrity of public services within the framework of territorial autonomy.

Key words: *territorial autonomy, public service ethics, ethical-legal foundations, constitutional model, right to self-determination.*

Постановка проблеми. Територіальна автономія є однією з найбільш дискусійних форм реалізації права народів на самовизначення в сучасному конституційному праві [1, с. 57]. Для України, яка зіткнулася з викликами збройної агресії та необхідністю пошуку моделей врегулювання етнополітичних конфліктів, питання запровадження територіальної автономії набуває особливої актуальності. Будь-яка модель автономії має бути не лише механізмом перерозподілу владних повноважень, але й інструментом підвищення якості життя громадян [2, с. 135]. Ключовим маркером такої якості виступає сфера публічних послуг та етичні стандарти їх надання. Проблема полягає у відсутності комплексного бачення етико-правових засад функціонування автономних утворень, що створює ризики для ефективності самоврядування та захисту прав особи [3, с. 92]. Особливої актуальності це питання набуває в умовах пошуку моделей повоєнної відбудови України, де територіальна автономія може розглядатися як інструмент забезпечення прав національних спільнот та збереження територіальної цілісності держави. Таким чином, проблема формування етико-правових засад надання публічних послуг в умовах територіальної автономії є критично актуальною [4, с. 342]. Вирішення вказаної проблеми має важливе значення для розвитку конституційно-правової доктрини та практики державотворення, оскільки значно підвищить якість життя громадян, суспільну довіру до інститутів влади та регіональний розвиток. Разом з тим, етичні стандарти діяльності публічних службовців є запорукою легітимності автономних утворень [5], а створення автономій у середовищі, де панує корупція, ставить під загрозу конституційний лад держави. Саме тому розробка етико-правових засад надання публічних послуг в умовах територіальної автономії є пріоритетним завданням для відновлення довіри та забезпечення сталого розвитку регіонів України.

Аналіз останніх досліджень та наукових праць. Етико-правові засади публічної служби та надання послуг активно досліджуються у конституційному й адміністративному праві. Вагомий внесок зробили Т.Е. Василевська, В.М. Бесчасний, А.Г. Дудко, І.В. Здреник, Т.В. Кононенко, В.М. Кравчук, Д.В. Швець. Серед дисертаційних робіт варто відзначити дослідження Н.Г. Сорокіної (2021), О.С. Самойленко (2020), Ю.М. Буланової (2020), присвячені формуванню морально-етичних основ та реалізації етичних стандартів публічної служби. У зарубіжній науці проблеми автономії аналізували Е. Васіле, І. Кройтору, Г. де Схюттер, Г. Хулко, А. Паті, чиї праці заклали фундамент для подальших досліджень. Водночас поєднання етико-правових засад надання послуг із конституційно-правовою моделлю територіальної автономії в Україні залишається недостатньо розробленим. Особливо актуальними є питання адаптації етичних стандартів

до умов автономних утворень, врахування корупційних ризиків та створення дієвих механізмів контролю, що зумовлює потребу подальших досліджень для підвищення ефективності правового регулювання.

Мета статті полягає у комплексному дослідженні етико-правових засад надання публічних послуг як складової конституційно-правової моделі територіальної автономії України. Завданням є не лише діагностика ключових викликів, але й вироблення обґрунтованих пропозицій та практичних рекомендацій щодо їх подолання. Основна увага зосереджена на створенні дієвих механізмів забезпечення якості та етичності публічних послуг шляхом удосконалення конституційно-правових, інституційних і процедурних механізмів.

Виклад основного матеріалу. Територіальна автономія, будучи однією з ключових форм реалізації права на самовизначення, покликана не лише перерозподіляти владні повноваження, а й насамперед створювати умови для якісного життя громадян [1, с. 58]. Однак досягнення цієї мети стає неможливим без належного етико-правового забезпечення публічних послуг, адже саме через них громадяни щодня взаємодіють з владою. Як свідчить практика, відсутність чітких етичних стандартів в автономних утвореннях призводить до серйозних деформацій, а саме корупція та зловживання владою підривають довіру до державних органів, спричиняють нерівний доступ до послуг і, зрештою, знижують рівень задоволеності громадян [2, с. 344]. Більше того, коли йдеться про автономії, створені за етнічною ознакою, неетичне ставлення до представників інших національностей може стати не просто адміністративною проблемою, а джерелом серйозних конфліктів та дестабілізації [4, с. 140]. Тому легітимність самої автономії опиняється під загрозою, якщо її інституції не здатні забезпечити справедливе та етичне обслуговування [3]. Звідси випливає, що запровадження чітких етико-правових засад надання публічних послуг є не просто бажаним доповненням, а критично необхідною умовою ефективного функціонування територіональної автономії.

Щоб зрозуміти, як саме мають виглядати ці засади, варто звернутися до досвіду різних країн, де автономні утворення вже тривалий час стикаються з подібними викликами. Дослідження підтверджують, що попри розмаїття моделей, етико-правові проблеми скрізь мають спільну природу [5, с. 95]. Найпоширенішими є корупція та зловживання владою, які проявляються у хабарництві за прискорене надання послуг, нецільовому використанні майна та маніпуляціях із бюджетними коштами [3]. Не менш руйнівною виявляється дискримінація, особливо в етнічно орієнтованих автономіях, де титульна нація отримує привілейований доступ до послуг на шкоду іншим [4, с. 138]. До цього додається непрозорість процедур, яка створює сприятливе середовище для зловживань, адже відсутність відкритої інформації унеможливлює ефективний громадський контроль [6]. У невеликих автономних утвореннях особливо гостро постає проблема конфлікту інтересів, коли посадовці, поєднуючи публічну службу з приватними інтересами, втрачають об'єктивність у прийнятті рішень [7, с. 112]. Завершують цей перелік порушення професійної етики – грубість, неповага до відвідувачів, нехтування службовими обов'язками [8, с. 156]. Очевидно, що боротьба з цими явищами потребує не окремих заходів, а цілісної системи превентивних механізмів, інтегрованих у саму конституційно-правову модель автономії.

Звідси виникає необхідність визначити чинники, що породжують зазначені проблеми. Аналіз свідчить, що їхнім першоджерелом є системні недоліки, які створюють сприятливе середовище для неетичної поведінки [2, с. 345]. Насамперед до таких чинників належать прогалини в конституційно-правовому регулюванні. Законодавство про автономію часто не містить чітких етичних стандартів ні для посадових осіб, ні для процедур надання послуг [5, с. 98]. Ситуація ускладнюється слабкістю контролю, що виявляється у відсутності незалежних інструментів для моніторингу дотримання стандартів та притягнення винних до відповідальності [9, с. 26]. Не менш значущим чинником є низький рівень правової та етичної культури. Посадові особи часто не усвідомлюють вимог професійної етики, а громадяни не володіють механізмами захисту своїх прав у разі порушень [10, с. 134]. В автономних утвореннях, особливо у віддалених, додатковим чинником виступають кадрові проблеми, зокрема дефіцит кваліфікованих працівників, здатних якісно виконувати свої обов'язки [1, с. 62]. Крім того, слід ураховувати політичний тиск, внаслідок якого адміністративні органи змушені приймати необ'єктивні рішення під впливом місцевих еліт [4, с. 141]. Зазначені чинники перебувають у тісному взаємозв'язку, що зумовлює необхідність їхнього комплексного усунення.

Власне, саме тому розробка ефективних етико-правових засад діяльності органів влади автономних утворень стає нагальним завданням [6]. Вирішення цього завдання потребує багатовимірного підходу, що охоплює конституційно-правові, інституційні, технологічні та освітні

заходи [5, с. 101]. Передусім необхідно звернутися до конституційно-правового фундаменту, який є визначальним у цьому контексті. До основного закону або спеціального закону про автономію мають бути включені норми, що не лише декларують, а й чітко визначають обов'язковість дотримання загальнодержавних стандартів якості послуг. Крім того, такими нормами слід закріпити принципи діяльності органів влади, зокрема верховенство права, прозорість, підзвітність та недискримінацію. Важливим елементом є також закріплення права особи на належне управління, що передбачає можливість бути почутою, отримувати мотивовані рішення та відшкодування шкоди [11]. Проте навіть найкращі закони залишаться мертвими без інституцій, здатних їх реалізувати. Отже, наступним кроком має стати створення інституційних механізмів забезпечення етики. Доцільним є запровадження посад уповноважених з етики, до функцій яких належатимуть консультування та моніторинг. Для розгляду конфліктних ситуацій необхідним видається утворення етичних комісій. Крім того, з метою фінансового контролю слід передбачити створення підрозділів внутрішнього аудиту [7, с. 156]. Важливо, щоб ці структури працювали не формально, а реально впливали на ситуацію. Водночас важливе значення має етичне кодифікування. Необхідним є розроблення детальних кодексів поведінки, які мають містити не лише загальні принципи, зокрема чесність, неупередженість та доброзичливість, а й конкретні правила. Такими правилами слід визначити дії в ситуації конфлікту інтересів, допустимість прийняття подарунків, вимоги до поведінки в соціальних мережах та, що найважливіше, види відповідальності для порушників [7, с. 178].

Однак навіть найкращі закони та інституції не спрацюють, якщо їхнє функціонування не буде прозорим. Саме тут на допомогу приходять сучасні технології. Електронні черги та реєстрація унеможливлюють особисті домовленості, електронні кабінети дозволяють відстежувати статус звернення, відкриті реєстри забезпечують доступ до інформації, а безготівкова оплата мінімізує корупційні ризики [12, с. 79]. Проте технології це лише інструмент, який має бути доповнений людським фактором. Йдеться про системне підвищення правової та етичної культури через тренінги, семінари, освітні кампанії, спрямовані на засвоєння етичних стандартів, антикорупційного законодавства та навичок міжкультурної комунікації [8, с. 312]. Важливо, щоб ця робота здійснювалася не епізодично, а на постійній основі. Не менш значущим є залучення громадськості. Громадські ради при органах влади, незалежні опитування, інститут громадських моніторів, механізми зворотного зв'язку створюють додаткові канали контролю й підвищують відповідальність посадових осіб [2, с. 346]. Крім того, жодна автономія не існує ізольовано, тому вкрай важливою є міжвідомча співпраця. Йдеться про налагодження системної взаємодії з правоохоронними органами, антикорупційними інституціями та судами для оперативного реагування на порушення [9, с. 27]. Лише поєднання всіх зазначених елементів, а саме правового фундаменту, інституційних механізмів, технологій, освітніх заходів, громадського контролю та міжвідомчої координації, здатне створити справді дієву систему.

Узагальнюючи світовий досвід, можна виокремити ті складові, які мають бути враховані при розробці української моделі [1, с. 63]. На конституційно-правовому рівні це насамперед три ключові гарантії. Перша це верховенство права, тобто обов'язок органів влади діяти виключно в межах закону [13]. Друга це принцип належного урядування, імплементований із Хартії основних прав ЄС, який гарантує кожному право на справедливий і своєчасний розгляд справи [11]. Третя це заборона дискримінації за будь-якими ознаками [14]. На інституційному рівні необхідним є формування розгалуженої етичної інфраструктури. До її складу доцільно включити уповноважених з етики, етичні комісії, органи незалежного контролю, зокрема судові органи, інститут омбудсмана та антикорупційні органи [7, с. 201; 15], а також систему внутрішнього аудиту [14]. Процедурні гарантії мають забезпечувати прозорість, вмотивованість рішень, право бути почутим та доступ до інформації [11; 16]. Етичні кодекси, своєю чергою, повинні детально регламентувати поведінку посадовців, процедури врегулювання конфлікту інтересів, обмеження щодо подарунків та правила сумісництва [7, с. 215; 14; 17]. Нарешті, механізми відповідальності мають передбачати застосування адміністративних, дисциплінарних та кримінальних санкцій [13]. Що стосується соціально-економічного забезпечення, то воно повинно включати гідну оплату праці, можливості професійного розвитку та соціальний захист. Такі заходи дозволяють мінімізувати корупційні ризики [1, с. 64; 8, с. 356; 17].

Ці теоретичні положення підтверджуються конкретними прикладами. Так, на Аландських островах діє система двомовного обслуговування, яка гарантує мовні права населення [4, с. 142]. У Південному Тіролі запроваджено пропорційне представництво мовних груп у публічній службі, що забезпечує рівний доступ до послуг [4, с. 143]. Каталонія має розгалужену систему омбудсмана,

який ефективно розглядає скарги на дії влади [15]. Нарешті, індійський досвід створення органу Frontier Nagaland демонструє важливість таких вимог, як чітке окреслення повноважень, фіскальна дисципліна, доброчесність керівників та інклюзивність у прийнятті рішень [15]. Усі наведені приклади об'єднує розуміння того, що етико-правові засади не є другорядним додатком, а становлять основу ефективного функціонування автономії. Повертаючись до практичного виміру, слід наголосити, що виявлення порушень становить лише один аспект проблеми. Не менш важливим є їхнє запобігання [2, с. 347]. Ефективність контролю залежить від поєднання внутрішніх механізмів (етичний контроль, службові розслідування, аудит) із зовнішніми (судовий контроль, діяльність правоохоронних органів, громадський моніторинг) [9, с. 26; 2, с. 346]. Наприклад, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» надає правоохоронцям інструменти для виявлення корупційних злочинів у публічній службі [18]. При цьому важливо, щоб усі контрольні заходи мали міцне правове підґрунтя, яке формується на міжнародних актах [11] та національному законодавстві (Конституція України, Кримінальний кодекс України [13], закон України «Про запобігання корупції» [14], закон України «Про державну службу» [17], закон України «Про адміністративні послуги» [16]). Практичний досвід органів влади дозволяє адаптувати загальні методики до специфіки автономних утворень, а відомчі акти забезпечують необхідну деталізацію [9, с. 27].

Серед вітчизняних законодавчих актів особливе місце посідає Конституція України, яка закладає фундаментальні принципи діяльності публічної влади [13]. Закон України «Про запобігання корупції» встановлює стандарти доброчесності та зобов'язує органи влади впроваджувати внутрішні антикорупційні програми, системи контролю, кодекси етики та механізми захисту викривачів [14]. Закон України «Про державну службу» визначає етичні вимоги до службовців [17], а Закон України «Про адміністративні послуги» – стандарти якості обслуговування [16]. Кримінальний кодекс України, своєю чергою, є ключовим інструментом для кваліфікації корупційних злочинів [13]. Усі ці норми створюють правову базу, яка може бути адаптована для потреб майбутніх автономних утворень.

Однак покладатися виключно на державний контроль недоцільно. Самі автономні утворення мають відігравати активну роль у запобіганні порушенням шляхом упровадження власних внутрішніх політик та процедур [1, с. 65]. Внутрішній контроль є необхідним доповненням до зовнішнього нагляду, адже саме на місцях найкраще видно проблеми [2, с. 346]. Розробка внутрішніх документів дозволяє мінімізувати ризики через кодекси етики [7, с. 189], механізми врегулювання конфлікту інтересів [14] та захист викривачів [14]. Корисним інструментом можуть стати методичні рекомендації, які публікують університети та органи місцевого самоврядування. Такі рекомендації містять алгоритми дій, адаптовані до конкретних умов функціонування відповідних установ. Для виявлення фінансових зловживань необхідні внутрішні комісії, регулярні аудити [1, с. 66; 5, с. 103] та постійна оцінка ризиків [14].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що автономні утворення в Україні, якщо вони будуть створені, мають активно використовувати інструменти саморегулювання, розробляючи власні документи, які стануть надійним бар'єром проти неетичної поведінки [8, с. 378]. Ці політики мають формувати цілісну систему. До її складу доцільно включити чіткі стандарти для посадових осіб [7, с. 223], доступні канали повідомлення про порушення, гарантії для викривачів [14], а також систематичні перевірки та аудит з метою виявлення «сірих зон» [2, с. 345]. Лише такий комплексний підхід, що поєднує зовнішнє регулювання з внутрішньою відповідальністю, здатен створити систему раннього попередження про порушення, змістити акцент з реагування на запобігання та зробити діяльність органів влади справді прозорою і передбачуваною [5, с. 104].

Висновки. Отже, у результаті проведеного дослідження встановлено, що публічні послуги в Україні в умовах запровадження територіальної автономії можуть зіткнутися з подвійним викликом. По перше, це необхідність збереження єдиних стандартів якості при розширенні повноважень місцевих органів влади. По друге, це ризики неетичної поведінки, корупції та дискримінації. Етико-правові засади надання публічних послуг в умовах територіальної автономії є багатовимірною проблемою, що впливає на якість життя громадян, суспільну довіру та міжетнічну злагоду. Основними складовими цих засад визначено конституційно-правові гарантії, інституційні механізми, процедурні гарантії, етичні кодекси, механізми відповідальності та соціально-економічне забезпечення. Ефективне функціонування системи надання публічних послуг в умовах автономії потребує належного правового регулювання, внутрішнього контролю, технологічної адаптації та високої етичної культури посадовців. Пріоритетним завданням є інтеграція правових, інституційних, технічних та етичних методів для гарантування якості, доступності та доброчесності публічних послуг в умовах територіальної автономії.

Список використаних джерел:

1. Vasile E., Croitoru I. Territorial Administrative Unit – Autonomous Administrative Structure. *Internal Auditing and Risk Management*. 2020. Vol. 57, No. 1. P. 56-67.

2. Стефанов Д. С., Щербина Л. І. Виявлення та попередження злочинів в закладах вищої освіти. *Вісник кримінального судочинства*. 2023. № 3-4. С. 342-347.

3. Лазаренко С. Ж., Бабенко К. А. Корупція в системі вищої освіти: сутність, причини та наслідки. URL: https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/560-koruptsiya-v-sistemi-vishchoji-osviti-sutnist-prichini-ta-naslidki.html (дата звернення: 19.03.2026).

4. De Schutter H. Territoriality and personality. *The Routledge Handbook of Ethics and Public Policy*. London: Routledge, 2019. P. 129-142.

5. Hulkó G., Patyi A. (eds.). Principles of Good Administration and the Property of Territorial Self-government. *Public finances – administrative autonomie*. Brno: Masaryk University, 2012. P. 89-104.

6. Vasile E., Croitoru I. Territorial Administrative Unit as an Autonomous Structure. *EconomPapers*. 2020. URL: https://econpapers.repec.org (date of access: 19.03.2026).

7. Буланова Ю. М. Етичні кодекси як джерело службового права : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 210 с.

8. Сорокіна Н. Г. Формування морально-етичних основ публічної служби в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Дніпро, 2021. 420 с.

9. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Про кримінологічні інновації та деякі невтішні результати їх упровадження. *Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації*: збірник тез доповідей науково-практичної конференції, м. Харків, 16 квітня 2021 р. Харків, 2021. С. 25-27.

10. Самойленко О. С. Адміністративно-правові засади реалізації етичних стандартів публічної служби: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2020. 230 с.

11. Charter of Fundamental Rights of the European Union: of 26 October 2012. 2012/C 326/02. URL: https://eur-lex.europa.eu (date of access: 19.03.2026).

12. Погорецький М. А., Шеломенцев В. П. Поняття кіберпростору як середовища вчинення злочину. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2009. № 3. С. 77-81.

13. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

14. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

15. Babar A. Constitutional morality and the institutional test before the Frontier Nagaland Territorial Authority. *Nagaland Tribune*. 2026. URL: https://www.nagalandtribune.in (date of access: 19.03.2026).

16. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. Ст. 409.

17. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

18. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.

Дата першого надходження статті до видання: 05.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.01.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.01.2026